

Engillinn sem viltist af leið

Kristín Gerður Guðmundsdóttir

Engillinn sem villtist af leið

Ofbeldismennirnir brutu sér leið inn í líkama **Kristínar Gerðar Guðmundsdóttur** þar sem þeir sátu eftir og héldu áfram að meiða hana þar til hún gafst upp og svipti sig lífi. Fram að því hafði hún barist baráttu hinna sterku, með hugsjón æskunnar að vopni, um að ofbeldið myndi ekki sigra og hún yrði sterkari en allt það ljótasta sem fyrir hana kom. **Berglind Ósk Guðmundsdóttir** segir sögu systur sinnar, sem verður alltaf hennar Súperman.

Ein nótt enn. 20. apríl.

Skrýtið hversu margt fer í gegnum
huga manns og hjarta dagana fyrir
dauðann. En það er ekki hægt að
skrifa um það. Um það eru ekki til
orð.“

Það er myrkur úti
en hún getur ekki
sofið

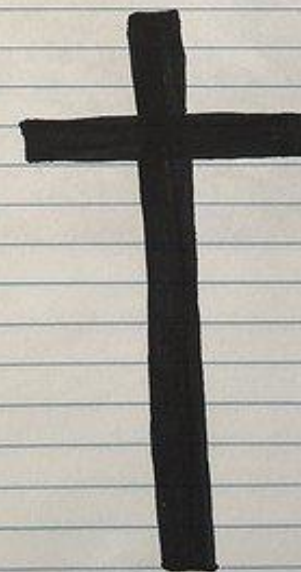
Aðfaranótt 20. apríl arkar
Kristín Gerður
Guðmundsdóttir um gólf í
íbúðinni þar sem hún býr á
Óðinsgötu, í gömlu
múrklæddu timburhúsi,
falið í bakgarði í miðbæ
Reykjavíkur. Það er myrkur
úti en hún getur ekki sofið,
er full angistar og ótta,
skelfingu lostin yfir því sem
koma skal.

20. APRÍL 2001

VERTU NÚ YFIR } ALLT UM KRING
MEÐ EILÍFRI BLESSUN ÞINN.

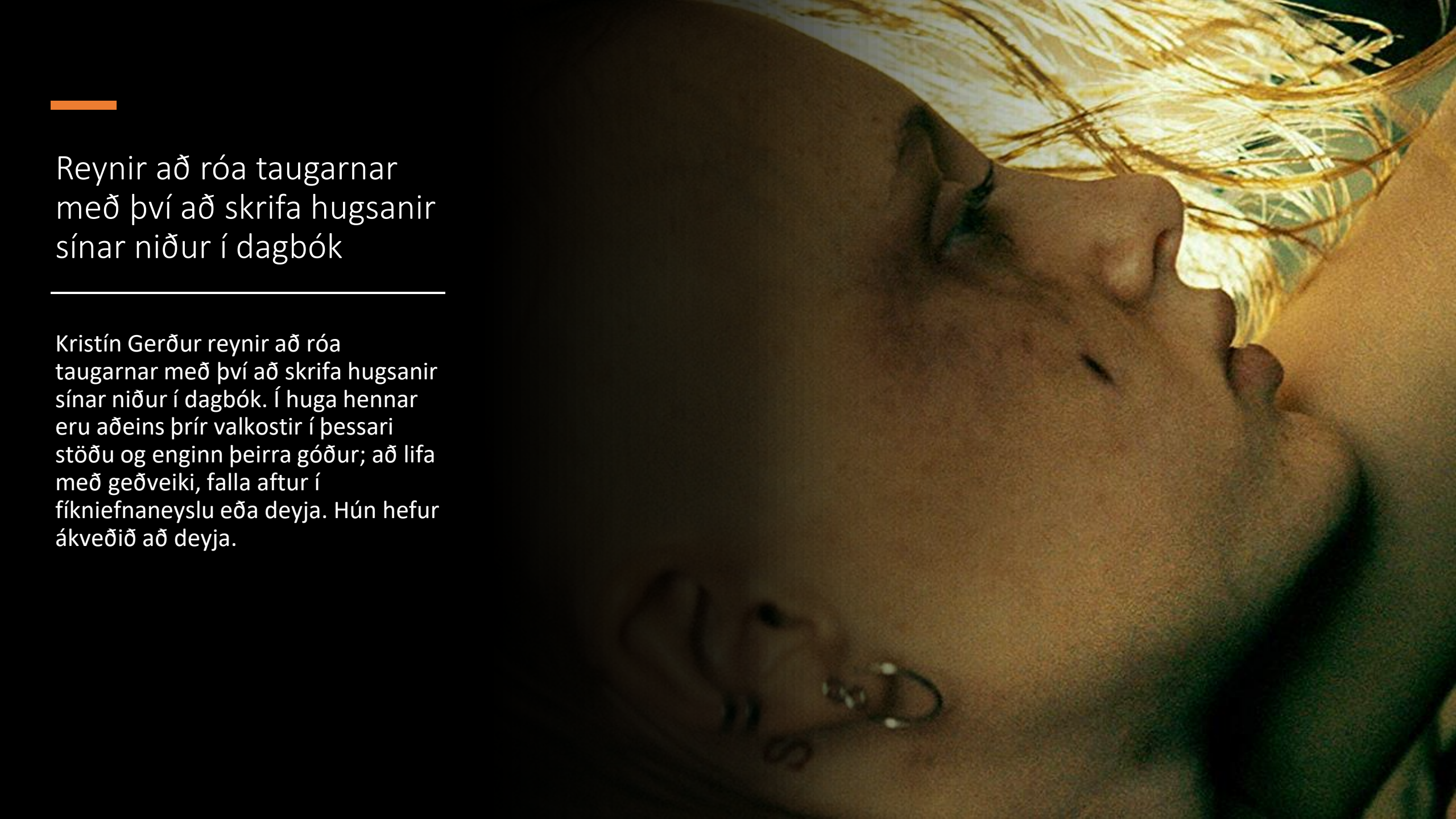
SITJI GUDS ENGLAR SAMAN Í HRÍ
SONBINNI YFIR MINNI

Djöflar fortíðarinnar
sleppa tökunum ekki
svo auðveldlega

Í sex ár hefur hún verið í bata frá fíkniefnaneyslu og barist við að skapa sér
betra líf. En sama hversu mikið hún reynir, hversu harða baráttu hún heyrir, er
hún alltaf dregin aftur niður í myrkrið. Djöflar fortíðarinnar sleppa tökunum
ekki svo auðveldlega. Hún er orðin veik og úrkula vonar.

Reynir að róa taugarnar
með því að skrifa hugsanir
sínar niður í dagbók

Kristín Gerður reynir að róa
taugarnar með því að skrifa hugsanir
sínar niður í dagbók. Í huga hennar
eru aðeins þrír valkostir í þessari
stöðu og enginn þeirra góður; að lifa
með geðveiki, falla aftur í
fíkniefnaneyslu eða deyja. Hún hefur
ákveðið að deyja.

Ákallar guð og englana

Hún ákallar guð og englana, ef þeir eru til, biður þá um að vera hjá sér og passa upp á að hún rati til þeirra, að þeir leyfi henni að fá frið – ást og bros á vör. Hún útskýrir að hún hafi ekki val, hún verði að deyja og biður þá um að hjálpa sér. Henni finnst erfitt að deyja ein, helst hefði hún viljað hafa sína nánustu hjá sér, að þeir gætu haldið í hönd hennar og veitt henni styrk. En hún getur ekki beðið um það, þess í stað hefur hún forðast samskipti við þá síðustu daga. Það er of erfitt að halda andlitinu gagnvart þeim og tala við þá þegar henni líður svona, þegar hún ein veit hvað er í vændum. Með sínum hætti hefur hún þó reynt að kveðja.

Það er erfitt að koma ró á hugann og festa hönd á hugsanirnar

20. apríl rennur upp, klukkan er orðin eitt. „Nú þarf ég að sýna meiri styrk og hugrekki en ég hef nokkru sinni þurft að gera. Það er nótt.“ Hún skrifar ekki mikið, það er erfitt að koma ró á hugann og festa hönd á hugsanirnar. Hún harmar að hafa aldrei sagt alla sína sögu. Það er svo margt sem hún hefði viljað koma frá sér. Kveðjubréfið er tilbúið. Hún skrifaði það fyrir tveimur mánuðum og stílaði á vinkonu sína, hafði ekki orku í að skrifa bréf til hvers og eins. Hún skilur það eftir á borðinu og gengur frá því sem eftir er. Heimilið er hreint og strokið, aðeins eitt sokkpar í óhreinatauskörfunni.

Vertu sterk, elsku stelpa mín

Hún hefur talið niður dagana. Nú er komið að því. Klukkan níu dregur hún dagbókina aftur fram. „Vertu sterk, elsku stelpa mín. Þú kannt það. En þarft að nota það eins og aldrei áður. Þetta verður allt í lagi. Þetta verður allt gott. Þetta verður allt í lagi. Sagði ekki amma alltaf: „Þetta reddast allt að lokum.“ :)“

Eftir langa leit fann hún rétta staðinn

Dagurinn líður og þegar tekur að kvölda ekur hún út á Álftanes. Eftir langa leit fann hún rétta staðinn þar, niður við sjóinn. Til að draga úr líkum á að finnast límir hún svarta ruslapoka yfir ljósin á bílnum og leiðir útblásturinn inn. Hún tekur róandi lyf sem hún hefur safnað saman og eiga að hjálpa henni að deyja, reykir hass og bíður þess að deyja. Á meðan hlustar hún á spólu sem hún hafði tekið saman fyrir vin sinn fyrir síðustu jól og skrifar síðustu færsluna í dagbókina:

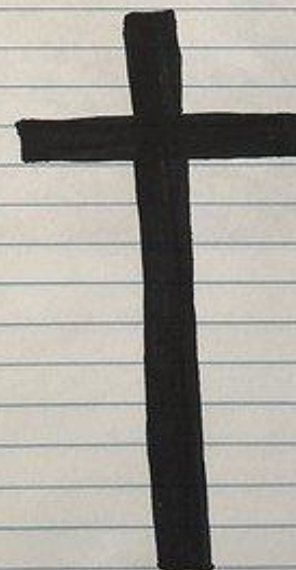
Síðustu skrifin

*Vertu yfir og allt um kring
með eilífri blessan þinni.
Sitji guðs englar saman í hring
sænginni yfir minni.*

20. APRÍL 2001

VERTU NÚ YFIR } ALLT UM KRING
MEÐ EILÍFRI BLESSUN ÞINN.

SITJI GUÐS ENGLAR SAMAN Í H
SÆNGINN YFIR MINNI

Myndin er björt og fögur, líkt og hún sjálf

Á næstu síðu hefur hún límt mynd af sér sem barni. Myndin er björt og fögur, líkt og hún sjálf. Sjónarhornið er upp á við þar sem Kristín Gerður stendur uppi á kletti og virðist vera að taka stökkvið fram af brúninni, niður eða yfir í annan heim.

Venus

Í fangi hennar liggur ljósmynd af besta vini hennar, kisunni Venusi, sem hún hefur lofað að fylgjast með að handan. Í gegnum dagbókina hefur hún komið því á framfæri að hún vilji verða jörðuð með þessari mynd.

Vorkvöld í Madríd

Gangandi vegfarandi kom að Kristínu Gerði látinni næsta dag. Litla systir hennar, Berglind Ósk Guðmundsdóttir, var búsett í Madríd á þessum tíma. Um kvöldið fór hún út að borða með vinkonum sínum, grunlaus um atburði næturinnar, og skemmti sér vel þar til hún fékk óskiljanlegt símtal frá konu sem var henni nákomin. Konan, sem var góð vinkona elstu systur hennar, bjó í næstu götu og var henni oft innan handar, vildi fá nákvæma staðsetningu á veitingastaðnum því hún sagðist vera á leiðinni að sækja Berglindi, án þess að gefa frekari skýringar á því. Í von um einhver svör hringdi Berglind beint í kærastann sinn sem var þá staddur á Íslandi en hann vissi ekkert.

Ég trúi ekki að hún hafi gert þetta

Hún gekk þá út af veitingastaðnum og kveikti sér í sigarettu á meðan hún beið. Þar sem hún stóð úti læddist þessi hugsun að henni og hún sagði upphátt: Ég trúi ekki að hún hafi gert þetta. Vinkona hennar horfði hissa á hana og spurði hver, gert hvað? Berglind svaraði henni ekki og reyndi að hrista þetta af sér. Innst inni vissi hún að systir hennar gæti farið þessa leið. Óttinn fylgdi henni ekki alla daga en hann helltist yfir, eins og þegar hún sá að móðir þeirra hafði reynt oftar en einu sinni að ná í hana. Þá þorði hún ekki að hringja til baka af ótta við slæmar fréttir af systur sinni.

Ég óttaðist að ef ég myndi segja þetta upphátt þá myndi það gerast.

Eins hafði hún alltaf, þegar þær bjuggu saman á Óðinsgötunni og hún kom heim úr vaktavinnu í kringum miðnætti, byrjað á því þegar hún kom inn að athuga hvort skórnir hennar Kristínar Gerðar væru ekki þar. En þetta hafði hún aldrei þorað að nefna við nokkurn mann. „Ég óttaðist að ef ég myndi segja þetta upphátt þá myndi það gerast. Þannig að ég talaði aldrei um þetta við neinn,“ útskýrir hún.

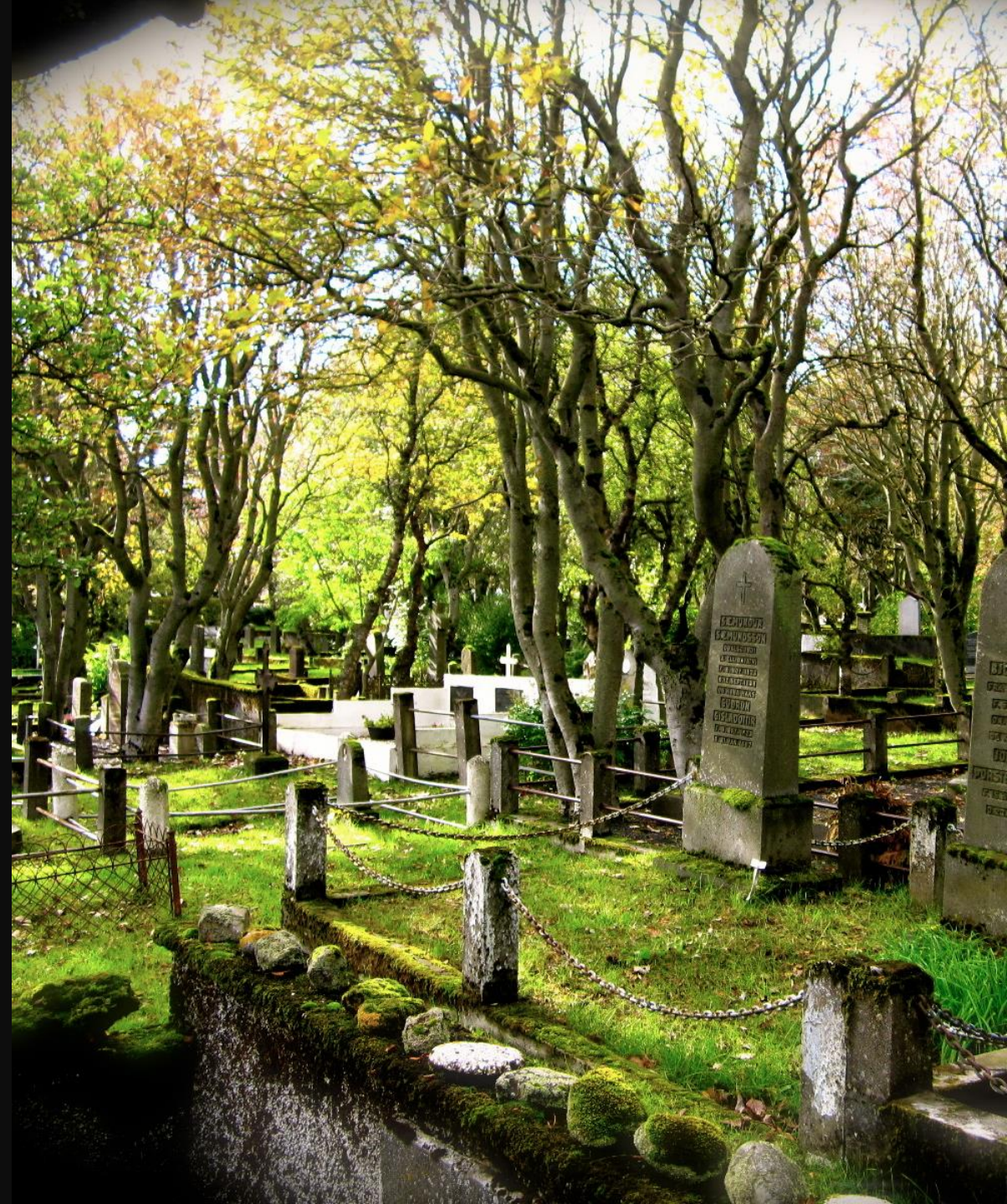
Nú þarf ég að sýna meiri styrk og hugrekki en ég hef nokkru sinni þurft að gera. Það er nótt.”

En þar sem hún beið þess að verða sótt þetta vorkvöld í Madríd vissi hún það bara. Nokkrum mínútum síðar fékk hún illan grun sinn staðfestan, þegar henni var tilkynnt um andlát systur sinnar. Eftir allt sem Kristín Gerður hafði gengið í gegnum hafði hún reynt sitt besta til að skapa sér betra líf, en á endanum gefist upp. Afleiðingarnar voru of miklar.

Heimkoman til Íslands

Fyrstu viðbrögð Berglindar voru ósjálfráð. Hún réðst á konuna, lét högginn dynja á henni þar til hún lympaðist niður, lömuð af sorg. Í kjölfarið dofnaði hún upp og myndaði svo sterkt varnarkerfi gagnvart sorginni að það var ekki fyrr en rúmu ári síðar að hún brotnaði niður.

Að sjá ástandið á foreldrum þeirra var annað áfall

Næsta dag flaug Berglind heim til Íslands. Að sjá ástandið á foreldrum þeirra var annað áfall. Harmi slegnir virtust þeir hafa elst um tíu ár. Seinna, þegar hún var sjálf orðin móðir, skildi hún þjáningu þeirra betur, en það var ekki fyrr en þá sem hún fyrst gat gert sér í hugarlund hvað þeir voru að ganga í gegnum. Þegar hún eignaðist barn þyrmdi yfir hana hversu hræðilegt þetta hafði verið fyrir þau – og þau öll. „Þetta var hræðilegt.“

Klútur haldi andlit hennar

Leiðin lá í Fossvogskirkjugarð þar sem systir hennar lá látin. Klútur haldi andlit hennar og Berglind vildi hafa það þannig, en klúturinn var engu að síður tekinn af. Reiðin blossaði upp. Það var hennar leið til þess að takast á við aðstæðurnar. „Ég vildi ýta þessu frá mér og hugsaði ekki rökrétt. Ég varð pirruð þegar ég sá að hún var í fötunum mínum og skildi ekki af hverju hún þurfti að vera í þeim. Ég var bara reið út í hana.“

Hinsta kveðja Kristínar

Á Óðinsgötunni kom Berglind að heimili systur sinnar eins og hún hafði skilið við það, tandurhreinu og frágengnu. Pappírsmappa, bundin saman með teygju, lá á borðinu og innihélt allar helstu upplýsingar um það hvernig Kristín Gerður vildi hafa jarðarförina, hverja þyrfti að hringja í, hverjir ættu að bera kistuna, hvaða lög ætti að spila, í hverju hún vildi vera og hver ætti að fá hvað af hennar eignum. Um leið þaðst hún afsökunar á að hafa ekki getað greitt niður allar sína skuldir en hún hafði reynt eftir fremsta megni.

Kveðjubréf

Þar var einnig kveðjubréf, þar sem hún baðst afsökunar á þessari ákvörðun en sagðist ekki geta lifað lengur með þessum sársauka. Á síðustu árum hefði henni farið versnandi en ekki batnandi og það væri henni um megn að lifa lengur, þegar það væri orðið erfitt að draga andann af sársauka. Hún sagðist vera búin að ræða þetta við Guð og englarnir myndu taka á móti henni. Ef til vill væri hún engill sem villtist af leið og væri nú að fara aftur heim.

Minningarnar frá þessum tíma þokukenndar

Berglind Ósk brast í grát þegar hún las bréf systur sinnar. Hún grét líka í jarðarförinni en annars eru minningarnar frá þessum tíma þokukenndar. Hún man bara að hún reyndi að vera sterk, vildi vera kletturinn sem hélt fjölskyldunni saman þegar allt var að hrynja. „Ég var bara dofin,“ útskýrir hún. „Mér fannst ég þurfa að passa upp á allt og alla. Það voru allir að fá taugaáfall í kringum mig og ég vildi vera til staðar fyrir fjölskylduna.“

Samheldin systkini

Berglind var ekki ein. Hún á tvö önnur systkini, Árelíu Eydísi, sem er elst, og Kristján, sem er yngstur. Sex ár voru á milli hennar og Kristínar Gerðar, sem var eldri, fædd árið 1970. Eldri stelpurnar, Árelía Eydís og Kristín Gerður, voru snemma farnar að heiman, en systkinin voru engu að síður samheldin og vináttan á milli þeirra var alltaf sterk, ekki síst eftir að þau urðu eldri.

„Alveg frá því að ég var lítil leit ég mjög upp til hennar.“

Systurnar voru að mörgu leyti líkar og Berglind leit alltaf upp til Kristínar Gerðar, sem var einstaklega hæfileikarík og dugleg. „Henni gekk alltaf mjög vel í námi, hún var alltaf í íþróttum og afrekskona í sundi. Hún var líka leikkona, samdi ljóð, spilaði og söng. Á sínum yngri árum var hún alltaf í hljómsveitum og leikfélögum. Það var rosalega margt sem hún gat gert og hún gerði alltaf allt alla leið,“ segir Berglind. „Alveg frá því að ég var lítil leit ég mjög upp til hennar. Ég gerði það allan tímann á meðan hún lifði. Þótt ég væri stundum reið út í hana á meðan hún var í sem mestri neyslu hafði ég alltaf óbilandi trú á henni.“

Hún reyndi að falla í hópinn

Skólagangan var samt enginn dans á rósum fyrir Kristínu Gerði. Skólafélagar hennar áttu erfitt með að þola að hún væri öðruvísi en þeir og lögðu hana í einelti, þar til Kristín Gerður fór vestur í Önundarfjörð þar sem hún var einn vetur í skóla. Þegar hún kom aftur til Keflavíkur hafði fas hennar breyst. „Hún reyndi að falla í hópinn og prófaði alls konar hlutverk, að vera pönkari, pæja, rokkari og íþróttaálfur. Á tímabili virtist hún bara ganga inn í það hlutverk sem hentaði hverju sinni. Hún var alltaf mjög leitandi. Á endanum var hún ekki og vildi ekki vera eins og allir aðrir og fór eigin leiðir.“

Í æsku var Kristín Gerður beitt kynferðislegu ofbeldi

Ástæðan fyrir því að Kristín Gerður var svo leitandi og flúði á endanum í neyslu er skýr í huga Berglindar. Í æsku var Kristín Gerður beitt kynferðislegu ofbeldi, fyrst þegar hún var sjö ára og allt þar til hún var tólf ára gömul. „Hún sagði sjálf að það hafi verið ástæðan fyrir því að hún vildi deyfa tilfinningarnar. Og að vegna þessa væri hún alltaf leitandi. Hún vissi ekki almennilega hver hún var,“ segir Berglind.

Kynferðisofbeldið hafi markað upphafið að öllu sem á eftir kom

Í skýrslu sem dómsmálaráðuneytið lét gera um vændi á Íslandi árið 2001 er nafnlaus frásögn Kristínar Gerðar, sem segir að kynferðisofbeldið hafi markað upphafið að öllu sem á eftir kom. Við það hafi hún breyst mjög mikið, orðið ósýnileg og bæld, eða mjög þægur krakki. Tólf ára gömul hafi hún hins vegar misst tökin, öskrað og gargað, þar til hún var send í sveit þar sem hún tók ákvörðun um að fólk yrði að vera hræddari við hana en hún var við það. Á einni nóttu hafi hún ákveðið að loka alla úti og setja upp sterkan front svo fólk þyrði ekki að koma nálægt henni. Í kjölfarið hafi hún byrjað að sniffa. „Hatrið á sjálfri mér var alveg óendanlegt,“ útskýrði hún og bætti því við að það væri vont að þurfa að vera í þessum líkama eftir misnotkunina.

Fyrsta brotið átti sér stað þegar Kristín Gerður var bara sjö ára

Fyrsta brotið átti sér stað þegar Kristín Gerður var bara sjö ára, en á mismunandi tímabilum, á mismunandi stöðum, brutu þrír mismunandi menn gegn henni kynferðislega. Aðeins ellefu ára gömul var hún farin að drekka áfengi. „Það voru fleiri en eitt skipti og gerendurnir voru fleiri en einn,“ segir Berglind en allir voru þeir fullorðnir og tengdust þeir fjölskyldunni með einum eða öðrum hætti.

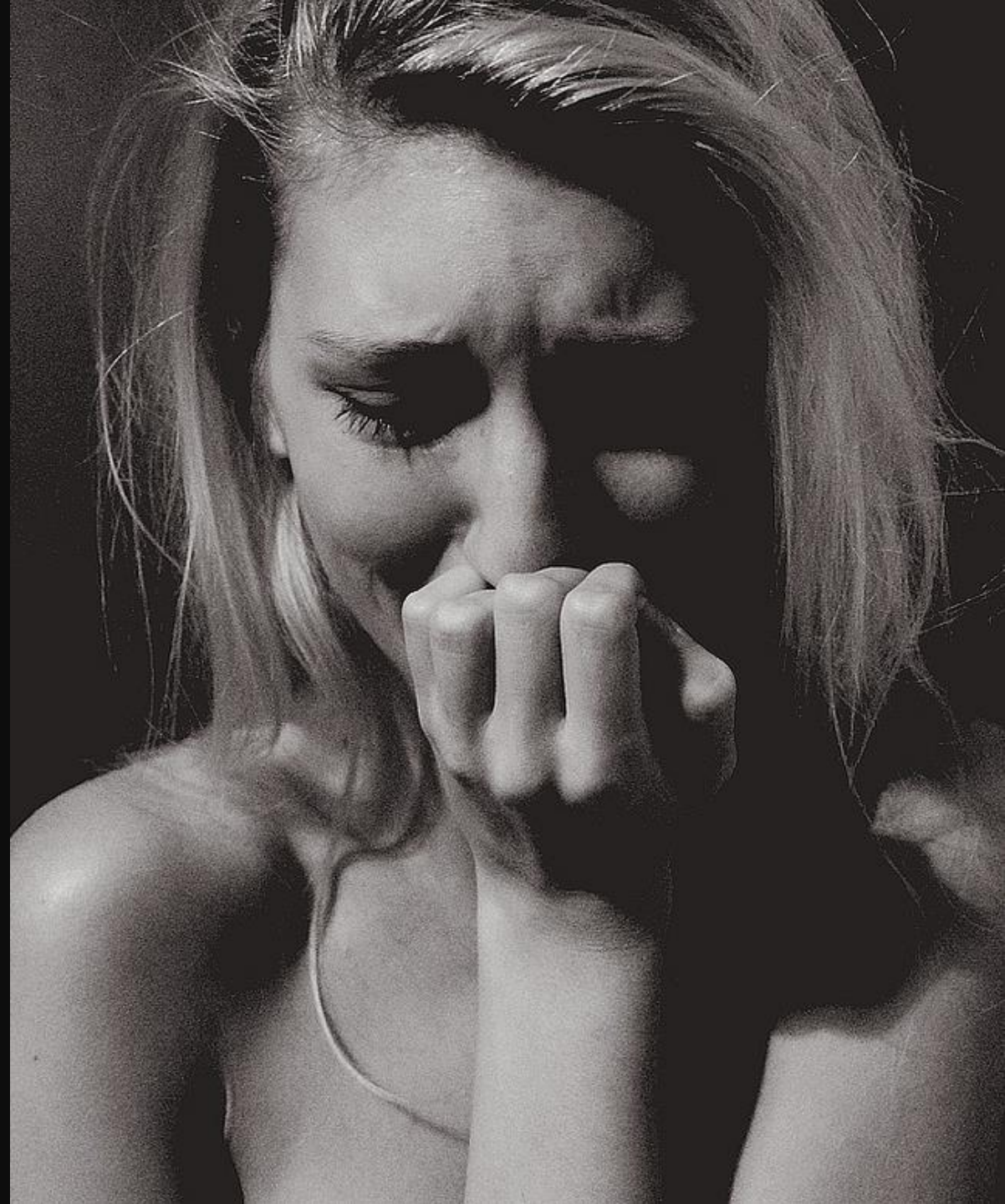
Samfélagsleg umræða um
kynferðislegt ofbeldi gagnvart
börnum engin á þessum tíma

Kristín Gerður sagði aldrei frá því
sem gerðist fyrr en hún varð
fullorðin, enda var samfélagsleg
umræða um kynferðislegt ofbeldi
gagnvart börnum engin á þessum
tíma og fá úrræði til staðar.

„Það voru fleiri en eitt skipti og gerendurnir voru fleiri en einn.“

Í vímu komst Kristín Gerður frá líkamanum og sjálfri sér. Þar fékk hún frið og ró og gat allt í einu andað, eins og hún lýsti því sjálf. Þannig byrjaði það. Síðan kynntist hún hassi sextán ára gömul og var líklega komin í dagneyslu í kringum sautján ára aldur.

Símtal frá sendiráðinu

Þegar Berglind hugsar til baka þá áttar hún sig á því að lyktin sem fylgdi systur hennar var hasslykt. „Við vorum svo grunlaus. Hún var dugleg að vinna, tók þátt í leikfélaginu og stóð sig vel í skólanum. Allt leit vel út. Það var algjört sjökk fyrir fjölskylduna þegar við fengum símtal frá danska sendiráðinu. Þá hafði hún endað á götunni þar þegar neyslan tók yfir og spannst út í eitthvað sem hún réð ekki við.“

Endað ein á pappakassa á gólfinu í niðurníddu húsi

Kristín Gerður hafði þá farið utan eftir stúdentsprófin og ætlað að finna vinnu, en farið að reykja heróín og endað ein á pappakassa á gólfinu í niðurníddu húsi við enda Istedgade sem hélt hvorki veðri né vindum, í óminnisástandi. Fjölskyldan hafði ekki hugmynd um hvernig komið var fyrir henni fyrr en foreldrar hennar fengu þetta símtal og sóttu hana í kjölfarið út á Keflavíkurflugvöll, gráa, grútskítuga og í ónýtum fötum.

Peir hlífðu okkur hinum við þessu
og héldu okkur utan við þetta.

Á þessum tíma var Berglind bara fimmtán ára
og foreldrar hennar ræddu ástandið á systur
hennar ekki mikið við hana. „Peir hlífðu okkur
hinum við þessu og héldu okkur utan við
þetta. Mér fannst það mjög erfitt á sínum
tíma en skil svo sem af hverju þau gerðu það.“

Inn og út úr meðferðum

Næstu árin var Kristín Gerður inn og út úr meðferðum. Oftar en ekki stakk hún af og féll. „Í hvert skipti féll hún dýpra og var farin að sprauta sig undir lokin. Hún sagði alltaf að fíknin væri bara svo sterk. Eftir síðustu meðferðina sagðist hún viss um að ef hún félli aftur þá myndi hún deyja. Í hennar huga var þetta spurning um líf eða dauða.“

Sárt að sjá hana svona

Oft var sárt að horfa upp á það hvernig hún fór með sjálfa sig á meðan hún var í sem mestri neyslu, auk þess sem hún glímdi við átraskanir og svelti sig. Á tímabili vildi Berglind ekkert vita af henni og spurði aldrei um hana. „Ég vildi bara aftengja mig, eins og þegar hún dó, og ég hrundi niður einu og hálfu ári seinna.

„Allt leit vel út. Það var algjört sjokk fyrir fjölskylduna þegar við fengum símtal frá danska sendiráðinu.“

Þó að það hafi alltaf verið mikill kærleikur á milli okkar gat verið erfitt að vera aðstandandi. Fyrst var ég reið yfir því hvað hún var í mikilli neyslu, enda vissi ég ekki betur, ég vissi ekki hvað hún var að ganga í gegnum. Þegar hún kom síðan grindhoruð heim varð ég reið yfir því að hún væri að svelta sig. Hún var rosalega ánægð að geta loksins verið í einhverjum kjól sem hékk utan á henni. Það var sárt að sjá hana svona, því ég leit alltaf svo mikið upp til hennar. Ég var mjög hissa á því að hún lifði átröskunina af en þegar hún varð edrú tók búlemían við.“

„Allt leit vel út. Það var algjört sjokk fyrir fjölskylduna þegar við fengum símtal frá danska sendiráðinu.“

Eftir að Kristín Gerður stakk af úr einni meðferðinni lokaði Berglind alveg á hana. „Ég gleymi því ekki þegar sameiginleg vinkona okkar kom til mín og spurði hvað væri að fréttu af henni, hvar hún væri núna og hvað hún væri að gera. Ég horfði bara á hana og sagðist ekki vita það. Ég hafði ekki hugmynd um það, ekki nokkra hugmynd um hvar hún væri. Það sló mig og ég hugsaði bara, fokk, hvað er ég búin að gera? Mér fannst ég hafa brugðist henni af því að ég stóð ekki við bakið á henni. Eftir þetta reyndi ég að nálgast hana en það var svo erfitt því foreldrar okkar vildu ekki ræða þetta við okkur yngri börnin.“

Reyndi að standa sig

Sjálf fór Berglind allt aðra leið í lífinu, þó að hún hafi líka glímt við ákveðið óöryggi. „Ég fylgdi öllum reglum og var með það á hreinu að hlutirnir ættu að vera svona en ekki hinsegin. Ég var alltaf að reyna að þóknast öðrum og þó að það hafi kannski enginn séð það var ég óörugg og hrædd alla grunnskólagönguna. Ég átti gott heimili, marga vini og gekk vel í námi þannig að ég veit ekki af hverju ég upplifði þetta óöryggi.“

„Af því að allt snerist um hana reyndi ég að vera góða stelpa sem enginn þurfti að hafa áhyggjur af.“

Þegar það kom svo í ljós hvað systir hennar var í mikilli neyslu bakkaði Berglind alveg. „Af því að allt snerist um hana reyndi ég að vera góða stelpa sem enginn þurfti að hafa áhyggjur af. Ég tók reyndar nokkurra mánaða tímabil þar sem ég var að gera eitthvað sem ég mátti ekki, en það stóð mjög stutt. Ég var ekki mikið í því að detta í það og þegar vinir mínir voru að fikta við hass tók ég mjög afgerandi afstöðu gegn því. Þegar ég varð eldri var ég yfirleitt að keyra þegar vinir mínir voru að drekka.“

Systurnar gripu inn í

Berglind getur ekki annað en hlegið þegar hún minnst þess þegar systur hennar ætluðu að grípa í taumana og senda hana í meðferð. „Ég hef tvisvar eða þrisvar í lífinu tekið tímabil þar sem ég djamma mikið.

Systurnar gripu inn í

Í eitt skiptið voru systur mínar með inn grip vegna þess að þeim fannst ég hafa verið allt of mikið á djamminu það sumarið og vildu senda mig í meðferð. Ég varð mjög hissa, því ég hafði ekkert alltaf verið að drekka heldur oft verið á bíl. Þá áttuðu þær sig á vitleysunni, en þær höfðu ekkert verið að spá í það, sáu bara að ég var meira úti á lífinu en áður, enda tvítug og nýhætt í fjögurra ára sambandi og var bara að rasa út.“

Systurnar gripu inn í

Í ljósi þess hversu mikla áherslu Kristín Gerður lagði á að aðrir færu ekki sömu leið og hún er ekki skrítið að hún hafi viljað grípa strax í taumana þegar hún fór að hafa áhyggjur af litlu systur sinni.

Systurnar gripu inn í

Eftir að hún hætti í neyslu ferðaðist hún um landið með Jafningjafræðslunni og ræddi við ungmenni um skaðsemi vímuefna út frá eigin reynslu. Þá var hún komin með lifrabóglu C, sjúkdóm sem hún sigraðist á með erfiðri meðferð.

Reyndi að hverfa í vændinu

Neyslan hafði mikil og margvísleg áhrif á Líf Kristínar Gerðar. Í gegnum hana leiddist hún einnig út í vændi. Hún var um tvítugt þegar hún seldi sig fyrst til að fjármagna spítt sem átti að koma henni í gegnum stúdentsprófin. Þá var hún að vinna á hóteli þar sem hún fékk ítrekuð tilboð frá eldri manni sem vildi borga fyrir kynlíf. Kristín Gerður sagði frá þessu síðar: „Ég gerði það. Bara af fíkn. En ég sagði mér þá að þetta hefði ég gert til að komast í gegnum stúdentsprófin. Sem sagt, ég var í síðustu prófunum og átti ekki pening fyrir dópi, sem ég virkilega þurfti ætlaði ég mér að komast í gegnum prófin. Mig vantaði 2 grömm.“

„Í hvert einasta skipti áður en ég fór eitthvað eða var send út í bæ til kúnna þá bað ég afa alltaf um að taka sálina mína og geyma hana. Svo fór ég inn og var ekki til.“

Á þessu tímabili var hún alltaf undir áhrifum. Neyslan jókst eftir því sem fíknin varð sterkari. Seinna þegar hún var komin í harðara vændi þurfti hún líka að neyta eiturlyfja til þess að deyfa líkamlega verki og hverfa burt andlega á meðan vændinu stóð. „Afi var uppáhaldsmanneskjan mín. Í hvert einasta skipti áður en ég fór eitthvað eða var send út í bæ til kúnna þá bað ég afa alltaf um að taka sálina mína og geyma hana. Svo fór ég inn og var ekki til.“

Mætti skilningsleysi í meðferð

Kristín Gerður tók líka þá erfiðu ákvörðun að segja frá vændinu í nafnlausum viðtölum. Bæði í tengslum við þessa skýrslu og eins í tímaritinu Mannlífi árið 1997 og seinna í sjónvarpsþáttunum Sex í Reykjavík.

Mætti skilningsleysi í meðferð

Þar sagði hún meðal annars frá því hversu ein hún hafði verið og hversu erfitt það var fyrir hana að finna viðeigandi aðstoð. Enn í dag eru fá úrræði fyrir fólk á leið úr vændi, en Stígamót stofnuðu fyrir nokkrum árum sérstaka sjálfshjálparhópa fyrir konur sem hafa verið í vændi. Áður höfðu Stígamót stofnað Kristínarsjóð til stuðnings konum á leið úr vændi.

Mætti skilningsleysi í meðferð

Þar sagði hún meðal annars frá því þegar hún fór blá og marín í meðferð hjá SÁÁ, með blæðandi sár á kynfærunum. Í hvert sinn sem nýir karlar komu inn í meðferðina herptist hún saman. Hvað ef þeir hefðu keypt af henni vændi? Hún gerði það sem fæstar konur gera, safnaði kjarki til þess að segja einum ráðgjafanum frá reynslu sinni en fékk þau svör að sjálfur hefði hann sofið hjá konum sem hann vildi ekki sofa hjá á meðan hann var enn að drekka. Hvað með það? spurði hann. Skilningsleysið var algjört.

„Það var svo
erfitt fyrir hana
að fá hjálp.“

Kristín Gerður ræddi þetta síðar við systur sína. „Það var svo erfitt fyrir hana að fá hjálp,“ segir Berglind. „Hún talaði stundum um að á AA-fundum gæti hún ekki sagt sögu sína, þar sem hún sat kannski við hlið konu sem laumudrakk eða læddist í einhverjar pillur. Kristín Gerður átti enga samleið með þessa fólki og fann engan sem hún gat speglað sig í. Hún fór síðan í Stígamót þar sem hún var í mjög mikilli sjálfsvinnu og tók þátt í hópastarfi. Það hjálpaði henni mikið og hún eignaðist margar góðar vinkonur þar,“ segir Berglind.

Vændið ekki einkamál

Kristín Gerður lagði líka mikla áherslu á að fólk fengi að vita hvernig það er að lifa vændi af. Hún óttaðist að ef fólk fengi aðeins frásagnir af vændinu myndi það halda að þessi reynsla tilheyrði fortíðinni. En það var annað að lifa vændið af og lifa með þessari reynslu, þegar ofbeldismaðurinn sat eftir í líkama hennar, án ásjónu, án nafns, eftir að hann hafði brotist inn í sálu hennar.

Vændið ekki einkamál

Í bréfi sem hún skrifaði í tengslum við skýrslu dómsmálaráðuneytisins um vændi á Íslandi sagði hún að saga hennar væri ekki sitt einkamál, heldur væri vændi og afleiðingar þess þjóðfélagsmál sem kæmi öllum við.

„Fáránleikinn er fullkomnaður með því að ég þarf að fela mig og nota leyninafn, en ekki þeir.“

Þá benti hún á að flest þekkjum við líklega vændiskaupendur, þeir eru frændur okkar og vinir, kvæntir vinkonum okkar. „Þeir eru í andlitinu á okkur alla daga,“ sagði hún. „Og fáránleikinn er fullkomnaður með því að ég þarf að fela mig og nota leyninafn, en ekki þeir. Síðan ég var sjö ára. Ég er í felum en ekki þeir.“

Heltekin angst og hræðslu

Angistin sem hún lýsti var yfirpyrmandi og stjórnlaus. Allan þann tíma sem hún hafði verið án áfengis og fíkniefna, eða í sex ár, hafði hún ekki getað sofið eðlilegan nætursefn og tvisvar hafði hún gert tilraun til sjálfsvígs. „Alltaf alla daga heltekin angst, einmanaleika, öryggisleysi, hræðslu, vonleysi, martröðum í vöku og svefni. Alltaf á verði, í smæstu atriðum sem enginn sér. Finnst ég alltaf kámug, skítug, ógeðsleg. Treysti engum og óttast allt,“ skrifaði hún.

Heltekin angist og hræðslu

Hjartað skelfur alla daga, sagði hún, því alls staðar var von á djöflinum. Hann birtist helst á nóttunni og gerði það að verkum að hún átti erfitt með að sofa. Heilaskemmdir eftir höfuðhögg hjálpuðu ekki til.

Heltekin angist og hræðslu

„Angistin og hræðslan heltekur mig í hvert skipti sem ég fer út. Ég loka mig af. Loka mig inni og kortlegg dauða þeirra ... eða dauða minn. Ég bað ekki um að lifa þetta af, og svo oft vildi ég að ég hefði ekki lifað þetta af. Ég er alltaf ein inni í mér og alltaf hrædd. Kvíðinn heltekur hjarta mitt og lokar það inni í búi óttans og efans ... Hvernig get ég lifað þetta af?“ spurði hún.

Barátta hinna sterku

Hún sagðist ekki vita hversu mörg ár hún ætti eftir í þessari líðan, en vonaðist til þess að verða laus um fertugt, að þá færi kverkataki djöfulsins að linast svo hún gæti opnað hjarta sitt og endurheimt sjálfa sig, sem hún týndi í æsku, þegar allt var þagað í hel og dópið varð hennar besti vinur. „Þar fann ég frið.“

„Ég vil sýna því í tvo heimana og verða sterkari en allt það ljótasta sem fyrir mig hefur komið.“

Þangað til væri hún aldrei róleg, aldrei óhrædd, aldrei óþvinguð, alltaf tilbúin, alltaf ein. Í þau fáu skipti sem fólk vissi að hún væri niðurdregin væri hún hvött til þess að hrista þetta af sér. Það væri erfitt að ræða þessa reynslu við aðra, því hún óttaðist að henni yrði ekki trúað eða hún fengi sömu skilaboðin um að hrista þetta af sér og þá væri betra að fela tilfinningarnar á bakvið falskt brosið, jafnvel þótt hún væri svo lúin og tætt að hún væri stundum við það að lúta höfði og fara. „Þangað til berst ég baráttu hinna sterku, með sverð lífsviljans að vopni, með hugsjón æskunnar um að ofbeldið muni ekki sigra mig. Ég vil sýna því í tvo heimana og verða sterkari en allt það ljótasta sem fyrir mig hefur komið.“

Gerð út af manni sem hún kynntist í meðferð

Í einni meðferðinni kynntist Kristín Gerður eldri manni sem sýndi henni ekkert nema hlýju og stuðning. Á meðan hún lauk afvötnun á Vog, eftirmeðferð á Staðarfelli og bjó í kjölfarið á Dyngjunni, áfangaheimili fyrir konur sem eru að stíga sín fyrstu skref í bataferlinu, var hann alltaf til staðar og lét sem hann væri traustur vinur sem hægt væri að leita til. Eða þar til hún féll aftur og hann umturnaðist.

Gerð út af manni sem hún kynntist í meðferð

Um leið og hún var fallin mætti hann með lyfseðilsskyld lyf sem hann virtist hafa greiðan aðgang að en voru svo ávanabindandi að hún varð fljótlega háð honum. Hann sá henni fyrir húsnæði og dópi, en beitti hana grófu ofbeldi og krafðist greiðslu. Kristín Gerður gerði það eina sem hún sá sér fært að gera í stöðunni og seldi sig. Í vændishúsi á Túngötunni var hún gerð út af eldri konu sem hafði sjálf verið í vændi, horfði á klám alla daga og samdi um verðið á stelpunum.

„Við gátum ekki gert okkur í hugarlund að þetta væri veruleiki Kristínar Gerðar. Að þetta væri veruleiki hér á Íslandi.“

Berglind kemst við þegar hún hugsar um það hvernig þessi maður misnotaði systur hennar, á sama tíma og hann taldi fjölskyldunni trú um að hann væri að hugsa um hana. „Hann var ekki að gera það heldur selja hana. Á sama tíma var hann allaf í sambandi við okkur og mamma hringdi í hann til þess að fá fréttir af systur minni. Við gátum ekki gert okkur í hugarlund að þetta væri veruleiki Kristínar Gerðar. Að þetta væri veruleiki hér á Íslandi. Á meðan hún var undir hans stjórn mátti hún ekkert gera án hans. Hún mátti ekki koma heim án þess að hann kæmi með.“

Sat þarna og sagði ekkert

Einu sinni fór Berglind með foreldrum sínum heim til systur sinnar, þar sem hún bjó í lítilli stúdíóíbúð á Snorrabraut. Íbúðin var snyrtileg, eins og Kristínar Gerðar var von að vísa. Það var sama hvað gekk á í hennar lífi, það var alltaf röð og regla á heimili hennar. „Eftir á að hyggja var mjög óhugnanlegt að koma þarna. Þetta var eitthvert greni en samt var allt svo fínt hjá henni. Eins og alltaf. Fronturinn var alltaf í lagi.“

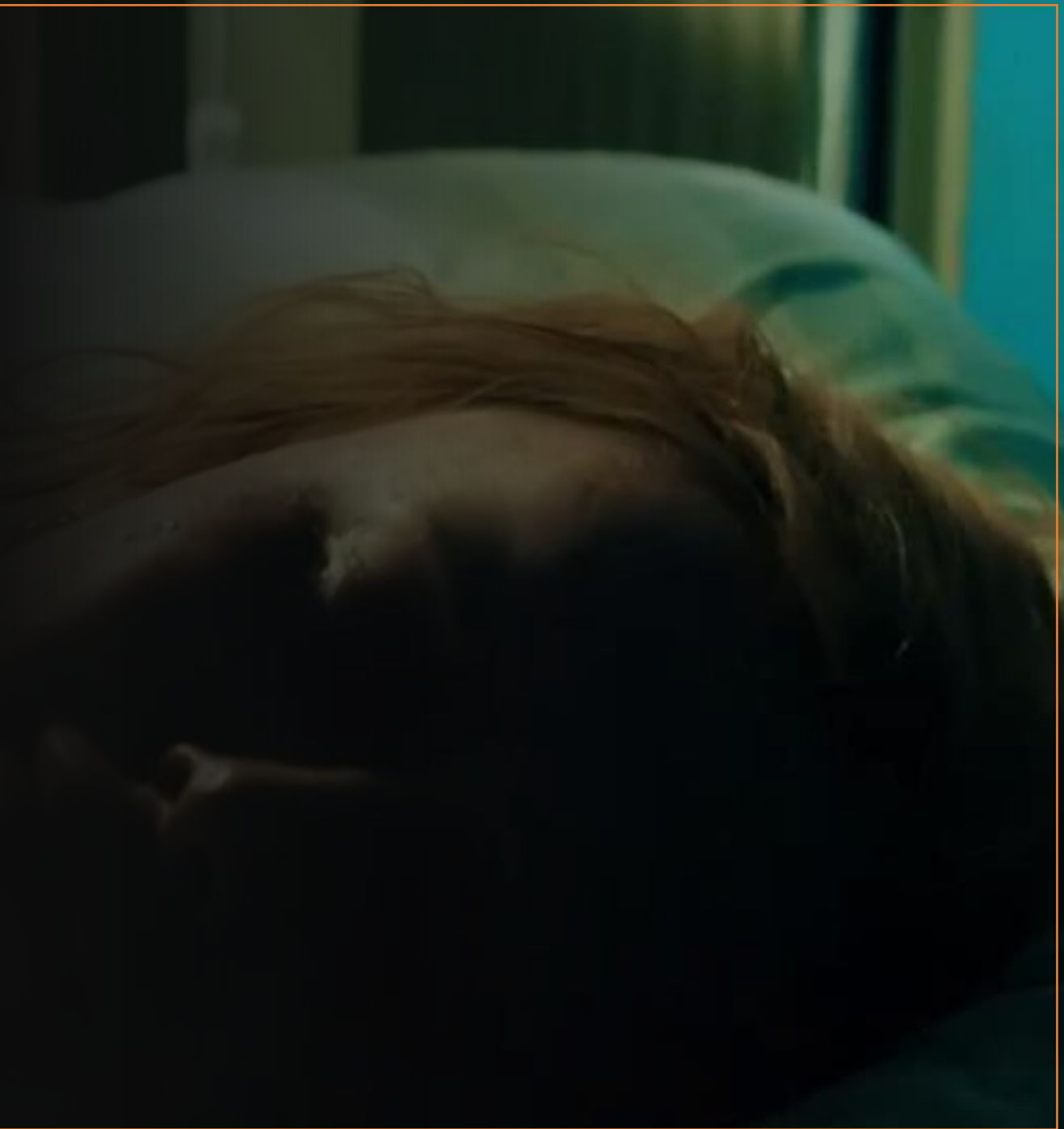
Sat þarna og sagði ekkert

Þegar þau komu í heimsókn var þessi maður þar. Þau sögðu að Kristín Gerður hefði lent í árekstri. Hún var með sýnilega áverka. „Hann sagðist hafa farið með hana á spítala. Hann sannfærði okkur um að hann bæri hag hennar fyrir brjósti en svo kom á daginn að hann sá henni fyrir dópi og var ógeðslegur við hana. Þessi litli karl, lágvaxinn, sköllóttur og horaður. Hann var ekki eins og þú hefðir haldið.

„Hann sannfærði okkur um
að hann bæri hag hennar
fyrir brjósti.“

Systir mín sat bara þarna og sagði ekki neitt,
grindhoruð, hokin og mjög illa útleikin.
Seinna komumst við að því að áverkarnir
voru ekki eftir árekstur heldur vegna þess
að það var nýbúið að berja hana sundur og
saman. Ástæðan fyrir því að hún sagði
ekkert var einfaldlega sú að hún var hrædd
við hann. Mest af öllu langaði mig til þess
að taka hana út úr þessum aðstæðum.“

„Hann sannfærði okkur um að hann bæri hag hennar fyrir brjósti.“

Stuttu síðar lét fjölskyldan svipta Kristínu Gerði sjálfræði. Í kjölfarið var hún vistuð á geðdeild, þaðan sem hún fór í meðferð og féll. „Við reyndum allt þó að það hafi dugað stutt. Það var ekki fyrr en hún ákvað sjálf að fara í meðferð sem hún náði árangri.“

Gróf nöglunum í húðina

Áður en það gerðist þurfti Kristín Gerður að þola svo mikið ofbeldi og sársauka að vart er hægt að gera sér það í hugarlund. Hún, sem var bara 36 kíló, svo horuð að beinin stóðu út, augun voru sem dökkir pokar í andlitinu og brjóstin innfallin, og illmögulegt var að fela sárin eftir sprautunálarnar með ódýru púðrinu, varð að þjónusta karla. Karla sem hún lýsti sem venjulegum körlum en vildu langflestir niðurlægja hana. Erfitt var að sviðsetja nautnina við slíkan sársauka svo hún gróf nöglunum inn í húðina og sagði að sér þætti þetta gott, því þá voru þeir ekki eins vondir.

Gróf nöglunum í húðina

Heima var staðan ekkert skárri. Eitt skiptið var hún að koma eftir eitthvert helvítið og vildi helst deyja, með þá tilfinningu að hún væri eins og morandi í maurum alls staðar, og svo mikinn sviða í klofinu að hún átti erfitt með gang því það var eins og að nugga saman sári, fyrir utan verkina í líkamanum eftir barsmíðar síðustu daga. Fráhvörfin voru að gera út af við hana, hún barðist við kuldahroll og ógleði og skalf svo mikið að hún gat ekki opnað dyrnar að heimilinu, svo hann varð að hleypa henni inn.

Gróf nöglunum í húðina

Þegar hann sá ástandið á henni ákvað hann að gera sér leik að borði og láta hana sjúga sig áður en hún gæti fengið skammtinn sinn. Hann reif í hár hennar og rykkti henni niður á gólf, tróð sér upp í hana og hamaðist á henni, á meðan hún átti að láta sem hún væri tólf ára og hann faðir hennar eða afi, á meðan hún ældi upp í sig og var við það að falla í yfirlið af kvölum.

Svaf með hníf undir rúmi

Á meðan sumir fengu mest út úr því að niðurlægja hana með orðum, að öskra svívirðingar upp í eyrun á henni á meðan þeir misnotuðu hana, voru alltaf aðrir sem sem börðu hana og nauðguðu. Hún var hins vegar réttlaus, því fram til ársins 2007 var ólöglegt að selja vændi en ekki að kaupa það. Með því að leggja fram kæru á hendur þeim þurfti hún því að leggja sjálfa sig í hættu.

Svaf með hníf undir rúmi

Seinna sagði hún svívirðingarnar jafnvel verri en ofbeldið. Það sat eftir hvernig þeir lýstu því fyrir henni í smáatriðum hvað hún væri ógeðsleg. Sjálfsmyndin væri í molum eftir það. „Mér finnst ég hafa ógeðslegan, illa lyktandi og sóðalegan líkama,“ sagði hún í umræddu viðtali. „Ég skammast mín oft fyrir sjálfa mig og þegar einhver horfir á mig finnst mér að manneskjan sé að hugsa um hvað ég sé ljót. Ég vantroysti fólki, sérstaklega karlmönnum.“

„Þegar einhver horfir á mig finnst mér að manneskjan sé að hugsa um hvað ég sé ljót. Ég vantroysti fólki, sérstaklega karlmönnum.“

Eins og gefur að skilja var ekki auðvelt að taka þá ákvörðun að segja frá þessari reynslu. Kristín Gerður gerði það af því að henni var mikilvægt að vekja athygli á þessum veruleika, í von um að fleiri þyrftu ekki að þola það sama og hún. „Henni var mikið í mun að fletta ofan af fólkinu sem gerði henni illt,“ segir Berglind, en það gekk ekki átakalaust fyrir sig.

„Þegar einhver horfir á mig finnst mér að manneskjan sé að hugsa um hvað ég sé ljót. Ég vantroysti fólki, sérstaklega karlmönnum.“

Kristín Gerður fékk hótanir og var alltaf hrædd. „Svo hrædd að hún svaf með hníf undir rúminu og þorði ekki að fara út því að hún óttaðist að einhver myndi þekkja hana og gera henni eitthvað. Hún vissi svo margt.“

Átakanlegur lestur

Jafnvel þótt Kristín Gerður hafi ekki treyst sér til þess að stíga fram undir nafni frammi fyrir alþjóð vildi hún að sínir nánustu aðstandendur vissu að þetta væri hennar saga. „Hún treysti sér ekki til þess að horfa framan í mig og segja mér frá þessu,“ segir Berglind, „en lét mig vita að þetta væri hún. Ég ímynda mér að hún hafi viljað vernda mig fyrir sársauka með því að segja frá því sem hún þurfti að þola.

Átakanlegur lestur

Hún vissi líka hvað ég leit mikið upp til hennar og kannski hafði hún einhverjar áhyggjur af því að það myndi breytast ef ég þekkti þessa sögu. En ég áleit hana bara sterkari fyrir vikið. Mér fannst hún ótrúleg að lifa þetta af. Sem hún gerði svo ekki.“

Átakanlegur lestur

Lesturinn var átakanlegur og Berglind fann fyrir mikilli sorg og reiði. Mynd af kynlífsdúkku úr plasti með gapandi munn er sem greypt í huga Berglindar. Þetta er myndin sem var á forsíðu Mannlífs þegar Kristín Gerður var þar í nafnlausu viðtali. „Á þessum tíma bjó ég í Keflavík, þar sem það er svo mikið af lúgusjoppum þar sem forsíðunni var stillt upp. Þessi mynd blasti alls staðar við. Hún var hræðileg, en umfjöllunarefnið var líka hræðilegt.“

Notfærðu sér góðvild hennar

Hún segir að systir sín hafi alltaf allt viljað fyrir alla gera og fyrir vikið orðið varnarlaus og viðkvæm. „Það var auðvelt fyrir svona fólk að notfæra sér það. Kannski er það sárast af öllu, að allt þetta fólk hafi notfært sér hana. Hún var alltaf að hjálpa öllum en þetta fólk misnotaði góðvild hennar og kannski var hún ekki nógu dugleg að berjast á móti,“ segir Berglind. Hún kemst við á meðan hún segir frá. „Eins og það horfði við mér var það sem var sárast fyrir hana og erfiðast að lifa með ekki hlutir sem hún stjórnaði sjálf heldur það sem var gert á hennar hlut.“

„Fólk vill ekki trúa því að það sé hægt að selja aðra manneskju, en það er hægt með því að beita ofbeldi og ótta.“

Berglind veit ekki einu sinni hvað hún gæti sagt við þetta fólk. „Ég á engin orð. Ég er ekki einu sinni viss um að þetta fólk skammist sín í dag. Þetta eru bara aumingjar. Mikið af þessu fólki er í neyslu en ekki allir.“ Hún á erfitt með að skilja gjörðir þeirra.

Vændiskaupendurnir

Berglind á líka erfitt með að skilja mennina sem keyptu vændi af Kristínu Gerði, hvort sem það var á Túngötunni eða heima hjá henni, þar sem hún var farin að taka á móti þeim undir lokin.

Vændiskaupendurnir

Kristín Gerður sagði aldrei hvaða menn þetta væru en hún talaði meðal annars um þekkt fólk í samfélaginu. Hún talaði um sjómann sem barði hana og nauðgaði og tannlækninn sem virkaði vel í fyrstu, á meðan hann þóttist vera bæjarstjóri og skálaði við hana í kampavíni, en reyndist vera sadisti sem batt hana niður, nauðgaði henni með tannlæknabor og skildi hana eftir í blóði sínu. Eftir að hún var hætt í fíkniefnaneyslu mætti hún þessum mönnum stundum úti á götu. Einu sinni kallaði tannlæknirinn á eftir henni svo hún stirðnaði öll upp. Hún vissi ekki til hvers þeir væru vísir og var alltaf hrædd við þá.

Vændiskaupendurnir

Hinir sem beittu hana aldrei ofbeldi, heldur vildu spjalla um daginn og veginn, voru ekkert skárri, sagði hún, þar sem þeir voru tilbúnir til þess að greiða fyrir aðgang að líkama hennar, þegar hún var sárlasin og í vonlausum aðstæðum. „Það sem þeir gerðu ber vott um mannvönsku. Þeir hljóta að hafa séð í hvernig ástandi hún var. Þeir voru að misnota aðra manneskju. Ég veit ekki hver gerir það, þannig að ég get ekkert sagt. Ég skil þetta ekki,“ segir Berglind. „Fólk vill ekki trúa því að það sé hægt að selja aðra manneskju, en það er hægt með því að beita ofbeldi og ótta.“

Dæmd fyrir frásögnina

Viðhorf gagnvart konum í vændi geta verið meiðandi. Sláandi frásögn Kristínar Gerðar í Mannlífi vakti athygli og Berglind þurfti oft að hlusta á fólk tala um konuna sem þarna sagði frá. Jafnvel í vinahópnum dæmdi fólk þessa konu. „Það vissi enginn nema ég að þeir væru að tala um systur mína. Það er svo algengt viðhorf að stelpur í vændi séu druslur. En ég sagði ekkert því ég vildi halda trúnað við hana. Hún vildi ekki að fólk vissi þetta því hún óttaðist að hún yrði dæmd. Eins óttaðist hún þá sem hún var að afhjúpa.“

Dæmd fyrir frásögnina

Berglind hefur upplifað svipað skilningsleysi gagnvart fíkniefnaneyslu. „Ég man til dæmis að þegar vinir mínir ætluðu að reykja hass í utanlandsferð vildi ég ekki taka þátt í því og sagði það sárt að þeir ætluðu að gera það þegar þeir vissu hvað ég hafði gengið í gegnum með Kristínu Gerði. Þá fékk ég þau svör að þeir ætluðu ekkert að verða dópistar. Það ætlar enginn að verða dópisti. Hún ákvað það ekki þegar hún var yngri að verða dópisti. Það er alltaf einhver saga á bak við það.“

Í leit að sjálfri sér

Eftir stúdentsprófin var Berglind að berjast við að finna út úr því hver hún væri og hvað hún vildi. Hún hafði nýslitið sambúð og var að hefja háskólanám en fór í lögfræði, mannfræði, spænsku og málaskóla á Spáni, þar sem hún bjó svo um tíma, áður en hún fann sína fjöl í talmeinafræði í Kaupmannahöfn. Um það leyti sem hún var að hefja þessa vegferð sína var Kristín Gerður að ljúka sinni síðustu meðferð og þær bjuggu saman um tíma, fyrst í foreldrahúsum og síðan á Óðinsgötunni, þar sem Kristín Gerður átti íbúð.

Í leit að sjálfri sér

Berglind var á þessum tíma mjög leitandi, en það sama gildi um Kristínu Gerði, sem var jafnvel í enn verri stöðu, eftir áralanga dvöl í undirheimunum þar sem allt aðrar reglur giltu og hún reyndi alltaf að reyna að fela allt. „Eftir öll þessi ár vissi hún ekki lengur hver hún væri eða hvernig hún ætti að haga sér, svo hún gerði alltaf eins og ég og klæddi sig líka eins og ég. Um tíma mátti ég ekki kaupa mér neitt án þess að hún keypti sér það líka.

„Eftir öll þessi ár vissi hún ekki lengur hver hún væri eða hvernig hún ætti að haga sér, svo hún gerði alltaf eins og ég.“

Ég var bara nýskriðin yfir tvítugt og fannst þetta frekar pirrandi, eins og ég þyrfti að bera hana á bakinu á sama tíma og ég var að reyna að finna sjálfa mig. Ég held að hún hafi ekki áttað sig á þessu fyrr en hún var búin að ná betri tökum á lífinu. Þá útskýrði hún fyrir mér að hún hefði bara verið alveg týnd þegar hún kom úr meðferð.“

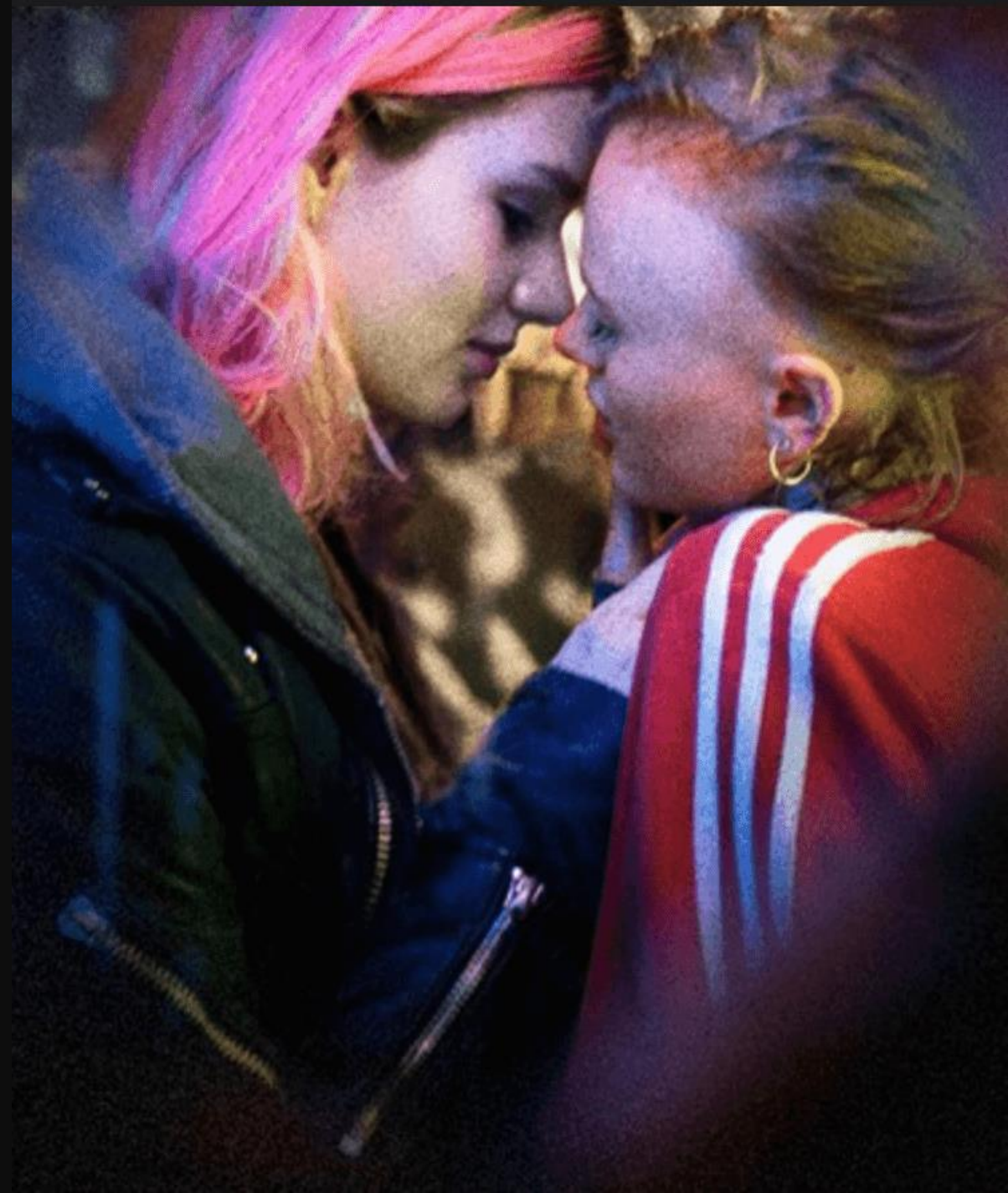
Bjart framundan

Áður en Berglind flutti svo til Spánar árið 2000 var Kristín Gerður komin á betri stað í lífinu. Eftir þrjú ár í bata frá fíkniefnaneyslu var Berglind farin að trúa því að bjart væri framundan hjá systur sinni, að hún væri að komast yfir brattasta hjallann.

Bjart framundan

Kristín Gerður var þá komin í ljósmyndunarnám, sem hún var mjög spennt fyrir. „Mér fannst eins og henni væri farið að líða betur. Hún var farin að vinna í sjálfri sér á Stígamótum, þar sem hún eignaðist kærar vinkonur, fara hringinn í kringum landið og segja sögu sína. Hennar skapandi og listræna hugsun fékk að njóta sín í ljósmyndunum. Hún var að gera það sem hana langaði til að gera og virtist vera hamingjusöm. Allt gekk vel, það var eins og hlutirnir væru að smella saman og hún leyfði sér að njóta þess.“

Veikindin ágerðust

Síðustu tvö árin reyndist hins vegar erfiðara að lifa með afleiðingunum. Kristín Gerður glímdi við áfallastreituröskun og átti það til að sökkva niður í djúpt þunglyndi á milli þess sem hún varð ofsaglöð og full bjartsýni, en þegar veikindin ágerðust sótti á hana ofsóknaræði og hún fór að sjá ofsjónir og heyra raddir.

Veikindin ágerðust

Til að byrja með reyndi hún að fela veikindin fyrir fjölskyldunni, sem áttaði sig ekki á alvarleika málsins fyrr en allt var komið í flækju og allir voru komnir upp á kant við hver annan. „Hún hafði þá talað við hvert og eitt okkar um það hvað hinir væru vondir við sig. Óafvitandi var hún búin að etja okkur öllum saman, þar til elsta systir mín fór að skoða þetta og það kom í ljós að ástæðurnar mátti alltaf rekja til Kristínar Gerðar. Þá áttuðum við okkur fyst á því að þetta væri ekki eðlilegt.“

Veikindin ágerðust

Ekki er vitað fyrir víst hvað nákvæmlega olli veikindunum en Berglind telur að fortíðin hafi dregið systur sína niður. Bæði neyslan sem hún var í, ofbeldið sem hún varð fyrir og þessi sára reynsla sem braut hana niður. Berglind segir líka að systir sín hafi alltaf verið mjög metnaðarfull og ætlað sér margt áður en fíknin tók yfir. „Ég held að hún hafi verið með samviskubit yfir því að hafa ekki staðið sig. En þá spyr ég, staðið sig að mati hverra? En það er þessi pressa, sem fólk setur á sig.

„Sárin voru of djúp til að gróa,
þar til hún á endanum gafst upp.“

Eftir allt það vonda sem hún hafði upplifað
reyndi hún allt sem hún gat til þess að skilja
það eftir í fortíðinni og halda áfram en það
kom alltaf aftur að henni. Sárin voru of djúp
til að gróa, þar til hún á endanum gafst
upp.“

Gamlárskvöld

Á gamlárskvöld féllust systurnar í faðma undir flugeldaregninu, kysstu hvor aðra og óskuðu gleðilegs árs. Berglind hafði komið heim um hátíðarnar til að vera með fjölskyldunni. Hún sá að systur sinni leið ekki vel, enda fór hún fljótlega, svo Berglind hringdi í hana og spurði hvort hún mætti ekki koma við hjá henni og kyssa hana bless áður en hún færi aftur út.

Gamlárskvöld

Þetta var 2. janúar. Berglind átti bókað flug næsta dag. Kristín Gerður svaraði hins vegar neitandi og sagðist ekki geta tekið á móti henni. „Hún sagðist vera of geðveik til að hitta mig núna. Hún viðurkenndi alltaf vanmátt sinn gagnvart veikindunum.“ Berglind sá systur sína ekki aftur á lífi.

Lýsti sjokkinu við að vakna aftur upp

Ári áður hafði Kristín Gerður gert fyrstu sjálfsvígstilraunina. Í dagbókinni má lesa lýsingar hennar á því þegar hún vaknaði í gjörgæsluherberginu, sem hún kallar dauðaherbergið og er ætlað þeim sem hafa gert tilraunir til sjálfsvígs, með sundurskorna úlniði, skurði á höndum, fótum og í andliti, í svo miklum fráhvörfum frá lyfjunum sem áttu að fleyta henni í annan heim, að hún gat ekki gengið án aðstoðar og slafraði þegar hún reyndi að tala. „Ég var sem sagt í allt öðrum heimi. En sjokkið var ofboðslegt. Að vakna, ekki að deyja. Ég var viti mínu fjær af reiði, skömm, vonbrigðum. Sjálfshatrið hefði getað byggt upp heila blokk. Ég veit ekki ennþá í dag, eða man ekki, veit ekki hvort það er, hversu lengi ég hafði verið meðvitundarlaus,“ skrifaði hún.

„Ég var sem sagt í allt öðrum heimi. En sjokkið var ofboðslegt. Að vakna, ekki að deyja.“

Þetta var í janúar árið 2000. Þá bjó hún í Vík í Mýrdal þar sem hún starfaði sem kennari. „Ég talaði við hana sama kvöld og hún reyndi að fyrirfara sér,“ segir Berglind. „Hún hafði komist að því að veggjatítur væru í húsinu og það var einhvern veginn allt ómögulegt. Ég heyrði að það var eitthvað annað að sem hún vildi ekki ræða,“ segir Berglind en seinna kom á daginn að maður á svæðinu var farinn að áreita Kristínu Gerði með tilefnislausum símtölum og heimsóknum að næturlagi.

Svo mátti ekkert ræða þetta frekar

Í þetta sinn kallaði Kristín Gerður sjálf eftir aðstoð og var send suður með sjúkrabíl þar sem hendur hennar voru reyrðar. Af gjörgæslunni var hún send á geðdeild en þaðan var hún útskrifuð samdægurs. Í umfjöllun Mannlífs um Kristínu Gerði sem birtist árið 2002, kemur fram að móðir hennar fékk þau svör að Kristín Gerður hefði fengið að fara strax heim því hún virkaði svo hress, daginn eftir að hún reyndi að fyrirfara sér. „Svo mátti ekkert ræða þetta frekar,“ segir Berglind. „Hún lokaði alveg á það.“

Skrifaði frá gjörgæslunni

Geðheilbrigðiskerfið brást Kristínu Gerði, segir Berglind. Aftur átti það eftir að bregðast. Þann 1. mars 2001 leitaði Kristín Gerður sjálf á bráðamóttöku og lét vita að hún væri í sjálfsvígshugleiðingum, en hún var þá búin að verða sér úti um slöngu sem lá tilbúin í skottinu, svo hún gæti leitt útblásturinn inn í bílinn.

Skrifaði frá gjörgæslunni

Þetta kvöld skrifar hún færslu í dagbókina, þar sem hún er komin aftur í gjörgæsluherbergið, þar sem hún veltir því fyrir sér þeim úrræðum sem henni stendur til boða. Hún getur farið á Klepp, sem skelfir hana, eða á 33C, sem skelfir hana líka en á annan hátt, því það er jafnvel enn ópersónulegra að vera þar en á Kleppi, jafnvel enn meiri geymsla, segir hún.

Skrifaði frá gjörgæslunni

Hún skrifar líka um dvölinna á spítalanum þetta kvöld, sem hún ætlaði að deyja en ákvað að leita sér aðstoðar. „Það er svo skrítið að það er eins og ekkert hafi í skorist í þessu herbergi þrátt fyrir fjöldann allan af sjálfsmorðum sem hafa verið nákvæmlega hér.

„Það er svo skrítið að það er eins og ekkert hafi í skorist í þessu herbergi þrátt fyrir fjöldann allan af sjálfsmorðum sem hafa verið nákvæmlega hér.“

Í þessu herbergi nákvæmlega hefur áreiðanlega verið meira og oftar og af mestri örvæntingu hugsað um dauðann en í nokkru öðru herbergi þessa lands. Og herberginu hér á móti. Tvö dauðagjörgæsluherbergi, sem í raun tilheyra engri deild, hvorki 32A, 33C né neinum. Bara tvö stök herbergi notuð fyrir fólk eins og mig. Eingöngu fólk sem hefur reynt að drepa sig eða hefur plön um það. Herbergið á móti er tómt. Ég er eina bráðasjálfsmorðið akkúrat núna.“ Hún veit ekki hvort hún getur lifað mikið lengur og veltir því fyrir sér hvort það sé raunverulegur valkostur fyrir hana.

Lifði biðina ekki af

Um þremur vikum síðar fylgdi nán vinkona Kristínar Gerðar henni aftur upp á bráðamóttöku og sagði að nú yrði eitthvað að gerast, ella myndi hún svipta sig lífi, en hún var beðin um að koma aftur daginn eftir. Berglind segir að systir sín hafi þá fengið tíma hjá geðlækni þann 23. apríl. Kristín Gerður var dain áður en til þess kom. Hún dó 21. apríl.

Lifði biðina ekki af

„Kerfið brást systur minni. Ég veit ekki hvort það hefði verið hægt að bjarga henni en það bætti ekki úr skák að henni var hafnað þar sem hún hefði átt að fá hjálp. Síðustu tvo mánuðina var hún orðin svo veik að hún þurfti mjög sterk lyf til að halda einkennunum niðri, en um leið varð hún alveg flöt. Hún vildi ekki lifa þannig. Hún vildi ekki vera föst í þessum sjúkdómi. Þannig að ég held að hún hafi ekki átt neinn möguleika þarna undir lokin.“

„Henni var hafnað þar sem hún hefði átt að fá hjálp.“

Kristín Gerður var 31 árs þegar hún dó. Berglind segir ótrúlegt að hugsa til þess hvað systir hennar upplifði margt á þessari stuttu ævi. „Hún tók alltaf allt alla leið og lifði hratt. Ég leit alltaf á hana sem mína fyrirmynd. Sérstaklega eftir að hún varð edrú og fór að sýna betur hvað hún gat og vildi. Eins og að opna umræðuna um vændi og eiturlyf, sem enginn vildi tala um eða vita af. Á þessum stutta tíma sem hún hafði til að nýta hæfileikana þá gerði hún það alla leið og lét til sín taka. En svo hurfu möguleikarnir. Hún hafði ekki getu til að gera það sem hún vildi.“

Mikilvægt að sagan sé sögð

Í skrifum Kristínar Gerðar kemur fram að henni sé mikilvægt að sagan sé sögð. Hún sér mest eftir því að hafa ekki getað komið henni til skila sjálf. Það er svo margt sem hún hefði viljað segja áður en hún dó, en þessa síðustu mánuði hafði hún hvorki orku né getuna til þess.

Þið reynduð að gera svo mikið til að hjálpa mér, en það er ekki hægt. Ég get ekki lifað lengur í dökkum huga dóplaus, og ég get ekki heldur verið í dópi... svo það er annaðhvort. Svona heldur þetta áfram, streit geðveik í helvíti. Eða dópuð í annarlegu helvíti. Hvorugt get ég, ég get alls ekki neir. og þetta verður að vera svona, því miður einn týnd sálin. En ég myndi harma miklu meira ef ég myndi lifa og gera annað af því tvennu sem ég hefndi að ofan. – Úr dagbók Kristínar Gerðar

Mikilvægt að sagan sé sögð

Nú er í vinnslu kvikmynd eftir Baldvin Z sem byggir á sögu Kristínar Gerðar og fleiri kvenna, en hún hélt alltaf dagbækur um reynslu sína og líðan. Berglind hefur síðustu bókina undir höndum, bókina sem Kristín Gerður skrifaði í á meðan hún var að deyja, þar sem hún lýsir þessum síðustu mánuðum í lífi sínu.

Mikilvægt að sagan sé sögð

Bensínlyktin loddi lengi við dagbókina og enn í dag eimir aðeins eftir af henni. Lyktin situr alltaf í Berglindi og vekur með henni óhug. Foreldrar hennar eiga stóran bílskúr og húsbíl sem stendur þar yfir veturinn. „Alltaf af og til fer pabbi inn í skúr og startar bílnum. Það gerir mig alltaf brjálaða. Þegar einhver þér svo nákominn hefur gert þetta verður þú hræddur. Mér finnst erfitt að treysta því að það muni enginn annar gera þetta líka.“

LOF MÉR AÐ FALLA

Kvikmynd eftir
Baldvin Z

Ári eftir fráfallið

Rúmu ári eftir fráfall Kristínar Gerðar var Berglind stödd í vinnunni þegar hún fann fyrir einhverjum óþægindum og ákvað að fara heim í hádeginu og hvíla sig. Heima settist hún í sófann og brotnaði allt í einu niður. „Ég byrjaði bara að gráta og grét í tvo daga. Allt í einu þyrmdi sorgin yfir mig. Þetta var svo mikil soun. Verst var að hún fékk ekki að lifa, vera hamingjusöm, eignast börn og láta til sín taka. Að fólk hafi ekki fengið að kynnast henni eins og hún raunverulega var, en ekki eins og hún var orðin.“

„Ég byrjaði bara að gráta og grét í tvo daga. Allt í einu þyrmdi sorgin yfir mig.“

Missirinn var sár og fyrst eftir fráfallið var Berglind reið. Hún talaði oft og mikið um systur sína, en alltaf kalt og fjarlægt, eins og það skipti ekki máli. „Ég var bara svo reið yfir því að hún hefði gert þetta. Samt skildi ég hversu erfitt það var fyrir hana að lifa með þessari geðveiki. Þetta var bara svo sárt.

„Ég byrjaði bara að gráta og grét í tvo daga. Allt í einu þyrmdi sorgin yfir mig.“

Þó að það séu liðin fimmtán ár frá því að hún dó fæ ég enn sting í hjartað, en ég skil hennar ákvörðun. Enn í dag verð ég stundum reið en það ristir ekki djúpt, því ég veit að hún gerði sitt besta. Og ég er þakklát fyrir þann tíma sem ég fékk með henni. Hún breytti okkur öllum. Vegna hennar á ég auðveldara með að setja mig í spor annarra og skilja aðstæður þeirra.

„Ég byrjaði bara að gráta og grét í tvo daga. Allt í einu þyrmdi sorgin yfir mig.“

Ég missti mjög mikið þegar hún dó. Við vorum mjög nánar, með sama húmor og líkastar af okkur systkinunum. Mig vantar alltaf hana. En ég trúi því að nú sé hún að passa upp á okkur. Ég verð að trúa því. Annars kemst ég ekki í gegnum þetta.“

Alltaf hennar Súperman

Í síðasta skipti sem þær töluðu saman var Árelía Eydís stödd hjá Berglindi á Spáni og þær hringdu saman í Kristínu Gerði til að segja henni að þær elskuðu hana og söknuðu hennar.

„Við vorum að kveðjast, en ég ein vissi það. Og mig langaði svo mikið að faðma þær og segja þeim hvað ég elska þær óskaplega heitt.“

Kristín skrifaði um þetta samtal í dagbókina, hversu sárt það væri að kveðja þær og aðra í fjölskyldunni. „Við vorum að kveðjast, en ég ein vissi það. Og mig langaði svo mikið að faðma þær og segja þeim hvað ég elska þær óskaplega heitt,“ skrifaði hún. „Ég sagði þeim að ég elskaði þær. Og ég grét af sorg og söknuði og ást. Missi allra.“

„Við vorum að kveðjast, en ég ein vissi það. Og mig langaði svo mikið að faðma þær og segja þeim hvað ég elska þær óskaplega heitt.“

Berglind sagði það sama og hún sagði að ég væri alltaf hennar Súperman. Elsku kellingin mín. Já, ég er það en byrja að vinna við það af alvöru þegar ég er orðin engill. Og ég skal passa þig. Elsku fallegu systkini mín. Það er svo sárt að fara frá þeim. Hjarta mínu blæðir.“

Hún er ekki ein

Saga Kristínar Gerðar er sláandi, en hún er ekki ein. Dæmi eru um að konur hafi flúið land þegar þær eru að reyna að losa sig úr viðjum vændis og að þær hafi ekki lifað afleiðingarnar af.

Hún er ekki ein

Þetta segir Thelma Ásdísardóttir, talskona Drekaslóðar. Hún segir vændi á Íslandi mun útbreiddara en fólk geri sér grein fyrir og að mikil grimmd sé í þeim heimi. „Hann er miklu grimmari og ljótari en flestir átta sig á. Sérstaklega þegar vændi tengist undirheimunum. Það er algengara að konur sem eru djúpt sokknar í neyslu séu undir stjórn þriðja aðila sem hagnast á vændinu. Svo eru einnig dæmi um að makar selji aðgang að konum sínum.

Hún er ekki ein

Annars eru aðstæðurnar sem fólk í vændi er að glíma við ólíkar. Afleiðingarnar eru hins vegar skelfilegar. Fólk sem leitar hingað eftir vændi upplifir yfirleitt mjög mikla skömm, sektarkennd og ótta. Bæði ótta við hvað gerist þegar það stundar vændi, því oft er ofbeldi gjarna beitt, og eins ótta við að vændið komist upp. Að einhver viti það og noti það gegn þér. Margir glíma við þunglyndi, kvíða og raskanir sem tengjast afleiðingum vændis og kynferðisofbeldis, enda hefur fólk oft verið beitt ofbeldi áður en það fer í vændi.“

Hún er ekki
ein

Bibliography

Ingibjörg Dögg Kjartansdóttir. (2016, 10 1). *Engillinn sem villtist af leið*. Retrieved from Vísir: <https://stundin.is/frett/engillinn-sem-villtist-af-leid/>

Hún segir mikilvægt að árétta að karlar og konur sem kaupa vændi beri það ekki endilega með sér. „Oft er þetta fólk sem þú umgengst hversdagslega. Þú getur ekki séð á manneskju hvort hún er líkleg til að kaupa vændi eða ekki.“